



AFTELLEN
NAAR DE
VAKANTIE IS HIER
NIET NODIG!

Prettig geschoold

Soms zijn er leerkrachten, ouders en directeurs die zeggen: waarom niet? Van groene speelplaatsen tot klaslokalen met staanbureaus: vier scholen die het anders aanpakken.

door Lien Lammar - foto's Ann de Wulf

AN DUBUQUOY

is directeur van Buitenschool De Bergop in Tiegem. Vorig jaar koos de basisschool voluit voor het principe van 'outdoor education', waarbij zoveel mogelijk les gegeven wordt in openlucht.

'Bijna elke dag hoor je in het nieuws dat kinderen te weinig buiten spelen. Overdag

zitten ze in de klas, 's

avonds voor televisie, achter de computer, in de muziekschool ... Veel tijd om buiten rond te lopen en te ravotten blijft er niet meer over. Daar proberen wij iets aan te doen. Dit schooljaar zijn we officieel begonnen met outdoor education.

In plaats van binnen te blijven zitten, trekken we met de kinderen vaker naar buiten. In de tuin staan bankjes waar de lessen kunnen doorgaan, we hebben een moestuin die de leerlingen zelf onderhouden, een groene speelzone waar ze kampen kunnen bouwen en kunnen rollen in het gras ... Ouders weten dat ze hun kinderen niet in hun zondagskleren naar school moeten sturen. *(lacht)* In de zomer is het natuurlijk gemakkelijk om de lessen naar buiten te verhuizen, maar ook in de winter zoeken we de buitenlucht op. De ouderraad heeft het afdak over de speelplaats verdubbeld, zodat we ook bij slechter weer buiten kunnen lesgeven, al is het maar een kwartiertje.'

'Buiten de muren van de klas valt zoveel te leren. Niet alleen over de natuur,

maar ook mét de natuur. We gebruiken takken als meetinstrument tijdens de les wiskunde, doen spelletjes in de tuin om de maaltafels te oefenen ... Bewegen, leren en spelen gaan bij ons hand in hand, zowel in de kleuterklassen als in de lagere school. Kinderen zijn niet gemaakt om uren stil te zitten en te luisteren. Hoe ben je zelf na twee uur vergaderen in een duf lokaal? In het begin dachten we dat de kinderen voortdurend afgeleid zouden zijn als ze buiten les zouden krijgen. Het omge-

keerde is waar: ze zijn net veel geconcentreerder. Zelfs kinderen met ADHD zijn buiten aandachtiger dan in de klas. Ook het leerplezier stijgt. De afwisseling tussen binnen en buiten, tussen bewegen en stilzitten, maakt dat de kinderen veel enthousiaster en gemotiveerder zijn. Ook hun sociale vaardigheden worden buiten veel meer getraind dan achter hun lessenaar.'

'Toen we voor het eerst hoorden over outdoor education, wisten we meteen dat dit de weg was die we wilden inslaan. Natuur is altijd al belangrijk ge-

weest op onze school. Veel van onze leerkrachten hebben groene vingers. Eigenlijk zijn we al veel langer dan dit schooljaar bezig met outdoor education, op onze eigen, kleine manier. Outdoor education is iets typisch voor Scandinavische landen, maar wordt ook in Duitsland veel toegepast. Daar heb je zelfs kleuterscholen waar ze geen klaslokalen meer hebben, maar de hele dag met de kinderen in het bos zitten. In Vlaanderen is dit principe nog vrij nieuw, maar we merken dat de interesse begint te groeien. Meer en meer scholen zijn op zoek naar verandering. Voor outdoor education moet je natuurlijk de ruimte hebben én je team meekrijgen. Maar daarnaast kan je de overgang vrij gemakkelijk maken. We zijn nog altijd een gewone school die het gewone leerprogramma volgt, alleen proberen we meer naar buiten te gaan. De oudere kinderen die hier al langer op school zitten, willen absoluut niet meer terug naar hoe het vroeger was. Het is fantastisch om hen buiten te zien genieten. We hebben nog geen seconde spijt gehad van onze keuze.'

Meer info: www.debergop.be.



MAAIKE EGGERMONT

richtte in 2010 mee de Sudbury School op in Gent, een democratische school waar leerlingen leren, spelen en werken volgens hun eigen interesses. De school in Gent telt zeventien leerlingen en is uniek in Vlaanderen.

‘Kinderen zijn van nature nieuwsgierig, leergierig en ondernemend. Dat is een van de uitgangspunten van een Sudbury school, die al sinds 1968 actief is in de VS. Onze leerlingen bepalen zelf wat ze willen leren en hoe ze dat doen. We hebben geen vaste leeftijdsgroepen, schoolboeken of examens. Iedereen - van vier tot achttien jaar - leert vanuit zijn eigen interesse en motivatie. Wil een kind de hele dag lezen, uitzoeken hoe een computerspel gemaakt wordt of een sportactiviteit organiseren, dan kan dat. We geloven dat kinderen zelfstandig kunnen leren zonder dat een leidende figuur zegt wat ze moeten doen of hoe ze zich moeten gedragen. Ze leren lezen, rekenen en schrijven omdat ze het willen of omdat ze het nodig hebben, niet omdat het moet. Zo ervaren ze minder stress en meer leerplezier. We onderschatten hoeveel je kan leren door te spelen en samen te werken.’

‘Maar dat wil niet zeggen dat je zo-maar mag doen waar je zin in hebt. We hebben een uitgebreid pakket aan om-

gangsregels die de kinderen zelf mee opgesteld hebben. We zijn een democratische school, dus elk kind heeft inspraak. Ons excursieteam bijvoorbeeld, dat uitstappen organiseert, bestaat voornamelijk uit studenten. Ze doen alles zelf, van het aanvragen van budgetten tot het maken van briefjes voor de ouders. Kinderen krijgen bij ons niet alleen meer vrijheid, maar ook meer verantwoordelijkheid. Ze moeten zichzelf in- en uittekenen bij aankomst en vertrek, staan mee in voor het poetsen van de school, maken verslagen van vergaderingen ... Overtreedt iemand de regels, dan spreken ze elkaar daarover aan. Het is mooi om te zien hoe kinderen zich inzetten voor de groep.’

‘Wat wij doen, is pionierswerk. Dat brengt kritiek en vooroordelen met zich mee. Ouders zijn ongerust dat kinderen niks meer zullen doen als je hen de vrijheid geeft om te kiezen, of dat ze de boel op stelten zullen zetten, maar dat is niet zo. We zijn geen erkende school: we krijgen dus geen subsidies en leer-

lingen kunnen geen diploma of getuigschrift behalen. Wie wil verder studeren, moet op eigen houtje een examen afleggen voor de middenjury. De tieners hier op school weten dat, en bereiden zich daar zelf op voor. Veel kinderen die hier school lopen, zijn gepest geweest, waren schoolmoe of vertoonden lastig gedrag. Hier komen ze weer op hun pootjes terecht. Ze voelen zich gehoord en gewaardeerd. Het is ongelooflijk hoe graag iedereen naar school komt.’

‘Er loopt veel mis in het klassieke onderwijsstelsel. Wij willen laten zien hoe het anders kan. In onze samenleving vind je allerlei soorten mensen. Waarom zou je dan ook niet allerlei soorten scholen kunnen aanbieden? Het is hoog tijd dat het onderwijs meer aansluit bij de interesses van het kind. Kinderen zijn best in staat om hun eigen leertraject uit te tekenen, in samenwerking met een groep waarin ze ook hun stem mogen laten horen. Ik geloof erin dat dat idee alleen maar zal groeien.’

Meer info: www.sudbury.be.



BOB PODEVIJN

is directeur van de Midden-school Voskenslaan in Gent. Ze experimenteren er sinds enkele maanden met 'standing desks' in de klaslokalen. Leerlingen en leerkrachten zijn alvast enthousiast.

'We waren al een tijdje op zoek naar nieuw meubilair voor een aantal klassen die een opfrisbeurt zouden krijgen. Toen ik een krantenartikel las over de standing desks van Jaswig, trok dat meteen mijn aandacht. Kinderen en jongeren zitten veel te veel neer. Niet alleen op school, maar ook thuis, met alle gevolgen van dien. Het idee van staanbureaus voor onze leerlingen sprak ons wel aan. Deze houten exemplaren hebben een mooi design en zijn gemaakt van duurzame materialen met respect voor het milieu. Enkele mensen achter

Jaswig, de Gentse start-up die de bureaus ontwerpt en produceert, bleken bovendien oud-leerlingen van de school te zijn. In februari van dit jaar hebben we een dertigtal bureaus in de lokalen van de eerste graad laten installeren. De leerlingen waren meteen heel enthousiast, en ook de leerkrachten waren snel overtuigd. De nieuwe bureaus zijn populair, iedereen maakt er graag gebruik van. Ze nodigen uit tot een actievere manier van lesgeven. Voor levensbeschouwelijke vakken zoals zedenleer, waarin weleens gedebatteerd wordt, zijn ze ideaal, maar ze kunnen ook perfect gebruikt worden tijdens de wiskundelessen. Ze zijn in hoogte verstelbaar en zijn gemakkelijk te verplaatsen, wat handig is als je bijvoorbeeld in groepjes wilt werken. Het idee van een klas vol kinderen die braaf op hun stoel naar de leerkracht zitten te luisteren, is voorbijgestreefd. Het mag allemaal wat dynamischer en flexibeler zijn.'

'Een bureau waaraan je rechtstaat, is niet bedoeld om de hele dag te gebrui-

ken. Het is net de afwisseling die voor de meerwaarde zorgt: leerlingen kunnen een lesuur zitten en een lesuur staan, of zelfs binnen dezelfde les switchen van stoel naar staanbureau. Die afwisseling is minder belastend voor de onderrug en houdt de leerlingen frisser en gemotiveerder. Momenteel staan de bureaus verspreid over enkele klassen. Vanaf september denken we erover om één lokaal volledig in te richten met staanbureaus en een rotatiesysteem in te voeren, zodat elke klas er om de beurt een lesuur kan rechtstaan. Er zijn ook plannen om samen met de mensen van Jaswig en de Universiteit Gent een onderzoek op te zetten naar de effecten van staand les krijgen. Het zou niet alleen voor ons, maar ook voor andere scholen interessant zijn om die in kaart te brengen. Ook de ouders vinden het een positief verhaal. Tijdens onze open-deurdag onlangs konden onze Jaswigs op heel wat nieuwsgierige blikken rekenen. Ze vallen op én in de smaak. We zien er absoluut een toekomst in.'

Meer info: www.jaswig.com.

‘Vier muren rond een stuk beton, zo zag onze speelplaats er vroeger uit.

Heel saai dus, en dat vonden de kinderen zelf ook. We kochten enkele speeltuigen bij en vernieuwden de basketbalringen, maar echt beter werd het niet. De kinderen bleven - terecht - klagen over de speelplaats, dus hebben we op een bepaald moment samen met de ouders beslist om ze volledig te vernieuwen. De metamorfose is enorm. Je moet weten dat onze school midden in de stad ligt, volledig ingesloten door gebouwen. Als je voor de schoolpoort staat, kan je je nauwelijks voorstellen dat daarachter zoveel groen schuilt. Onze grijze, ongezellige speelplaats is veranderd in een avontuurlijke plek vol zand, planten en fruitbomen. Tegels hebben plaatsgemaakt voor speelheuvels met tunnels, apenbruggen, klimpalen ... Wie wil, kan nog altijd voetballen of basketballen, maar op onze nieuwe speelplaats is zoveel meer te beleven.’

‘Een harde speelplaats zorgt voor hard spel.

Sinds we een ‘zachte’ speelplaats hebben, wordt er minder ruziegemaakt en veel meer samen gespeeld. We zijn ontzettend blij met onze superspeelplaats. Alleen de poetsvrouwen zijn niet zo’n fan. *(lacht)* Je kan niet vermijden dat er zand of slijk mee naar binnen komt, maar dat is een nadeel dat we er graag bijnemen. Wanneer ouders hun kind komen inschrijven, zeg ik altijd: onze speelplaats ziet er fantastisch uit, maar verwacht je aan broekzakken en sokken vol zand. *(lacht)* Om het vuil te beperken dragen de kinderen pantoffels in de klas, laarsjes op de speelplaats en gewone schoenen om naar huis te gaan, maar alles helemaal proper houden moet je niet proberen. Het hele project

was best een uitdaging. De school had geen budget op overschot, dus we zijn van nul vertrokken. Samen met een gemotiveerde werkgroep van leerkrachten en ouders zijn we twee jaar bezig geweest met fondsenwerving. Voor het ontwerp en de funderingswerken hebben we een beroep gedaan op een architect en aannemer, maar verder hebben we alles zelf gedaan, wat ons flink wat geld bespaard heeft. Het oorspronkelijke prijskaartje lag op 100.000 euro. Uiteindelijk hebben we alles voor 60.000 euro kunnen realiseren.’

‘Onze groene speelplaats is een beetje een voorbeeld geworden.

We krijgen zoveel aanvragen van andere scholen die een kijkje willen komen nemen dat we bezoeken moeten organiseren. Meer en meer scholen willen inzetten op een groenere speelplaats. Ook de overheid begint het belang ervan in te zien, en verschillende organisaties geven intussen zelfs subsidies aan scholen die hun speelplaats willen ‘vergroenen’. Ik kan deze evolutie alleen maar aanmoedigen. Hoe meer kinderen een groene speelplaats hebben, hoe beter. Speelplaatsen zijn lang verwaarloosd geweest, terwijl ze zo belangrijk zijn in het creëren van een aangenaam schoolklimaat. Hoe liever onze kinderen vandaag naar school gaan, hoe groter de kans dat ze uitgroeien tot jongvolwassenen die in de toekomst voor positieve verandering zullen zorgen. Een toffe, groene speelplaats kan daar alleen maar aan bijdragen, daar ben ik van overtuigd.’

Meer info: www.leefschooldevlieger.be.

**JOERI
DEMEY**

is directeur van leefschoolor
De Vlieger in Oostende.
Die school heeft sinds 2013
een bijzondere, groene
speelplaats.



